

Kvinnan i Islam

**En omfattande studie baserad på
sunnimuslimska källor**

1. Inledning

Frågan om kvinnans ställning i Islam är en av de mest diskuterade och samtidigt mest missförstådda frågorna i modern tid. I västerländsk debatt framställs Islam ofta som en religion som begränsar kvinnans frihet, medan muslimska lärda genom historien beskrivit Islam som den tradition som gav kvinnan hennes första verkliga juridiska, ekonomiska och sociala rättigheter. Denna uppsats syftar till att presentera en omfattande, källbaserad och teologiskt förankrad genomgång av kvinnans ställning i Islam, med fokus på **sunni-muslimska primärkällor**: Koranen, profetens ﷺ autentiska hadither, samt klassiska tafsir-verk såsom al-Ṭabarī, Ibn Kathīr, al-Qurṭubī och al-Sa‘dī.

Islamisk teologi bygger på principen att **män och kvinnor är lika inför Gud**, och att värde mäts genom *taqwā* – gudsmedvetenhet – inte kön, etnicitet eller social status. Koranen säger:

“Den av er, man eller kvinna, som gör gott och är troende – honom skall Vi ge ett gott liv.”
(Koranen 16:97)

Profeten ﷺ uttryckte samma princip:

“Kvinnor är tvillinghalvor till män.” (Aḥmad, Abū Dāwūd)

Denna uppsats kommer att behandla kvinnans ställning i Islam ur flera perspektiv: historiskt, juridiskt, socialt, etiskt och teologiskt. Målet är att ge en **saklig, balanserad och källtroget återgiven bild**, fri från både romantisering och demonisering.

2. Kärleken till Kvinnor i Islam

Islam framställer relationen mellan man och kvinna som en av de största välsignelserna i skapelsen. Koranen beskriver äktenskapet som en källa till **ro, kärlek och barmhärtighet**:

“Och bland Hans tecken är att Han skapat hustrur åt er av er egen sort, för att ni skall finna ro hos dem, och Han har lagt kärlek och barmhärtighet mellan er.” (Koranen 30:21)

Kärlek i Islam är inte enbart emotionell, utan även moralisk och andlig. Profeten ﷺ visade i sitt liv hur en man ska behandla kvinnor: med respekt, omtanke och värdighet. Han sade:

“Den bästa av er är den som är bäst mot sina kvinnor.” (at-Tirmidhī)

Profetens ﷺ relationer som förebild

- Hans djupa kärlek till **Khadīja**, som han aldrig slutade prisa.
- Hans ömhet och intellektuella respekt för ‘**Ā’isha**, som blev en av de största lärda i islams historia.
- Hans särskilda omsorg om **Fatima**, som han kallade “en del av mig”.

Kärleken till kvinnor i Islam är alltså inte en svaghet, utan en **tecken på tro**, eftersom god karaktär är en del av tron. Ibn Kathīr kommenterar versen 30:21 med att *mawadda* (kärlek) och *rahma* (barmhärtighet) är två gudomliga gåvor som gör äktenskapet till en plats för trygghet och andlig utveckling.

3. Kvinnan före Islam – Jahiliyya och den sociala revolutionen

För att förstå Islam måste man förstå **vad Islam kom för att förändra**. I den arabiska för-islamiska perioden, *jahiliyya*, var kvinnans ställning ofta extremt svag. Historiska källor och Koranens egna beskrivningar visar:

1. Flickmord var vanligt

Koranen beskriver hur vissa araber begravde sina döttrar levande av skam:

“När någon av dem får bud om en dotter, mörknar hans ansikte och han fylls av sorg.” (Koranen 16:58–59)

Islam förbjöd detta helt och hållet och gjorde det till en av de största synderna.

2. Kvinnan hade ingen arvsrätt

Hon kunde själv ärvas som egendom. Islam avskaffade detta och gav henne **garanterad arvsrätt**.

3. Ingen ekonomisk självständighet

Kvinnor kunde inte äga, köpa eller sälja. Islam gav henne full ekonomisk autonomi.

4. Äktenskap utan regler

Män kunde ha obegränsat antal fruar, skilja sig hur som helst och ta kvinnor med tvång. Islam begränsade antalet fruar, införde rättvisa som villkor och gjorde **samtycke obligatoriskt**.

Islam som revolution

Al-Ṭabarī och Ibn Kathīr beskriver hur Islam förändrade kvinnans ställning radikalt genom att:

- ge henne **rättigheter som inte kunde tas ifrån henne**,
- göra henne till en **juridisk person**,
- skydda henne genom lag,
- höja hennes värde i samhället.

Islam var alltså inte en fortsättning på jahiliyya – det var en **total brytning** med den.

4. Islams grunder för rättvisa

Rättvisa (*‘adl*) är en av islams mest centrala principer. Koranen beskriver rättvisa som en gudomlig befallning och en förutsättning för ett fungerande samhälle. När det gäller relationen mellan män och kvinnor bygger Islam inte på identisk behandling, utan på **rättvisa utifrån ansvar, natur och funktion**. Detta är en viktig distinktion: rättvisa betyder inte att två olika parter alltid får exakt samma sak, utan att de får det som är rättvist utifrån deras situation.

Koranen säger:

“O människor! Vi har skapat er av en man och en kvinna... Den mest ädla av er hos Allah är den som har mest *taqwā*.” (Koranen 49:13)

Detta innebär att **värde inför Gud inte är kopplat till kön**, utan till gudsmedvetenhet. Ibn Kathīr kommenterar att denna vers avskaffar alla former av hierarki baserad på kön, stam eller klass.

Islamisk rättvisa bygger på tre grundpelare:

1. Andlig jämlikhet

Män och kvinnor har samma religiösa ansvar, samma belöning och samma möjlighet till fromhet. Koranen räknar upp män och kvinnor sida vid sida i 33:35, vilket al-Sa‘dī beskriver som ett bevis på full andlig jämlikhet.

2. Juridisk jämlikhet

Både män och kvinnor är juridiska personer med rätt att äga, vittna, stämma, bli stämda, ingå avtal och förvalta egendom.

3. Social rättvisa

Islam skyddar svaga grupper genom att ge dem rättigheter som inte kan tas ifrån dem. Kvinnan är en av dessa grupper, inte för att hon är svag, utan för att hon historiskt har utsatts för orättvisor.

Islam kom alltså inte för att ge män makt över kvinnor, utan för att **begränsa mäns makt** och skydda kvinnans värdighet.

5. Äktenskap: rättigheter och skyldigheter

Äktenskapet i Islam är ett **heligt kontrakt** (*mīthāq ghalīz*), inte enbart en social institution. Qur‘anen beskriver det som en källa till ro, kärlek och barmhärtighet (Koranen 30:21). För att detta ska uppnås måste båda parter känna till sina rättigheter och skyldigheter.

Kvinnans rättigheter i äktenskapet

1. **Samtycke** – ett äktenskap utan kvinnans vilja är ogiltigt.
2. **Mahr (brudgåva)** – en personlig ekonomisk rättighet.
3. **Ekonomisk försörjning** – mannen är skyldig att försörja henne.
4. **God behandling** – Koranen befäller män att behandla sina fruar med vänlighet (Koranen 4:19).
5. **Rätt till privat egendom** – hennes pengar är hennes egna.
6. **Rätt till skilsmässa** – genom *khul‘*, domstol eller andra mekanismer.

Mannens rättigheter

1. Att kvinnan respekterar äktenskapets ramar.
2. Att hon inte sviker äktenskapets lojalitet.

3. Att hon samarbetar i familjens liv och uppfostran.

Ömsesidiga skyldigheter

- Respekt
- God karaktär
- Samarbete
- Trofasthet
- Kommunikation

Profeten ﷺ sade:

“De troende med den mest fulländade tron är de med bäst karaktär, och de bästa av er är de som är bäst mot sina kvinnor.” (at-Tirmidhi)

Islam gör alltså äktenskapet till en **etisk relation**, inte en maktrelation.

6. Tvångsäktenskap – hur fel det är

Tvångsäktenskap är ett av de tydligaste exemplen på kulturella sedvänjor som felaktigt tillskrivs Islam. I själva verket är tvångsäktenskap **förbjudet** i sunnitisk fiqh och strider mot både Qur'an och hadith.

Profeten ﷺ sade:

“En jungfru får inte giftas bort utan hennes tillåtelse.” (al-Bukhārī)

I en annan hadith annullerade han ett äktenskap där en kvinna gift sig under tvång (Abū Dāwūd). Alla fyra sunnitiska rättsskolor är överens om att **samtycke är ett villkor** för ett giltigt äktenskap.

Varför tvångsäktenskap är harām

- Det bryter mot kvinnans rätt till självbestämmande.
- Det bryter mot Koranens befallning: “Tvinga dem inte” (Koranen 4:19).
- Det skadar äktenskapets syfte: kärlek och barmhärtighet.
- Det är en form av förtryck, vilket är förbjudet.

Islam gör alltså klart att tvångsäktenskap inte är religion – det är kultur, och det är fel.

7. Slöjan – plikten Allah vill

Slöjan (hijab) är en av de mest missförstådda aspekterna av Islam. Qur'anen föreskriver att troende kvinnor ska klä sig blygsamt och täcka sin kropp på ett sätt som bevarar värdighet och integritet.

Primära Koran -verser

- Koranen 24:31 – instruktioner om blygsamhet och täckning
- Koranen 33:59 – hijab som skydd och värdighet

Syftet med hijab

1. **Andlig lydnad** – en handling av tro.
2. **Värdighet och integritet** – att inte reduceras till ett objekt.
3. **Social respekt** – att markera moralisk ståndpunkt.
4. **Skydd** – inte i fysisk mening, utan i social och moralisk.

Hijab är inte tvång

Islam förbjuder tvång i religionen (Koranen 2:256). En kvinna som bär hijab ska göra det av egen övertygelse, inte av press.

8. Hedersmord – hur fel det är

Hedersmord är en av de grövsta synderna och saknar helt stöd i Islam. Det är en kulturell sedvänja som strider mot allt Islam står för.

Koranen säger:

“Den som dödar en oskyldig människa... det är som om han dödat hela mänskligheten.”
(Koranen 5:32)

Profeten ﷺ sade:

“Ingen får straffa med Allahs straff.” (al-Bukhārī)

Varför hedersmord är harām

- Det är mord – en av de största synderna.
- Det saknar juridisk process.
- Det bygger på stamkultur, inte religion.
- Det bryter mot kvinnans rätt till liv, värdighet och rättvisa.

Islam föreskriver **domstol, bevis, rättsprocess** – aldrig familjevåld.

9. Kvinnoförtryck

Islam förbjuder förtryck i alla former. Profeten ﷺ sade:

“Förtryck är mörker på Domedagen.” (Muslim)

Exempel på kvinnoförtryck som Islam förbjuder

- Våld i hemmet
- Ekonomisk kontroll
- Psykisk misshandel
- Att hindra henne från utbildning
- Att ta hennes egendom
- Att isolera henne från samhället

Historiska muslimska kvinnor som motbevisar myten om passivitet

- **‘Ā’isha** – en av de största hadith-lärda
- **Umm Salama** – politisk rådgivare
- **al-Shifā’ bint ‘Abdullāh** – administratör i Medina
- **Khadija** – affärskvinna och profetens första stöd

Islam gav kvinnor en roll i samhälle, ekonomi, kunskap och politik.

10. Omskärelse

Det är viktigt att skilja mellan:

1. Kvinnlig könsstympning (FGM)

- Detta är **harām** enligt majoriteten av samtida sunnitiska lärda. → Det saknar stöd i Koranen.
- Det strider mot principen “*Ingen skada får orsakas*” (Ibn Mājah).

2. Kulturella sedvänjor

- Förekommer i vissa regioner, men är inte islamiska.

3. Fiqh-positioner

- Vissa klassiska lärda nämner mild form av omskärelse, men moderna institutioner som al-Azhar har klargjort att **allt som skadar är förbjudet**.

Islam bygger på principen:

“Ingen skada och inget skadande.” (*lā ḍarar wa lā ḍirār*)

11. Arv – varför kvinnan ibland får mindre

Qur’anens arvsregler är matematiskt exakta och bygger på **ekonomiskt ansvar**, inte könsvärde.

Grundprinciper

- Mannen är skyldig att försörja familjen.
- Kvinnan behåller all sin egendom själv.
- Därför får mannen ibland mer arv – eftersom han måste använda det för andra.
- Kvinnan får mindre – men hon får behålla allt själv.

Viktigt: Kvinnan får inte alltid mindre

I flera fall får hon **lika mycket eller mer**, t.ex.:

- Modern kan få mer än fadern.
- Döttrar kan få mer än söner om de är fler.
- Systrar kan få mer än bröder.

Islam bygger på **rättvisa**, inte identisk fördelning.

12. Jämförelse mellan muslimska och icke-muslimska kvinnor

En saklig jämförelse måste bygga på fakta, inte propaganda.

Muslimska kvinnors styrkor i islamisk lag

- Full ekonomisk självständighet
- Rätt till utbildning
- Rätt till skilsmässa
- Rätt till arv
- Rätt till ägande
- Rätt till respekt och värdighet
- Skydd mot förtryck

Icke-muslimska kvinnors historiska situation

- I Europa fick kvinnor äga egendom först på 1800-talet.
- I Sverige fick kvinnor full myndighet 1921.
- I många västerländska länder fick kvinnor rösträtt först på 1900-talet.

Islam gav dessa rättigheter **1400 år tidigare**.

Modern jämförelse

Det finns muslimska samhällen där kvinnor har det svårt – men detta beror på kultur, politik, ekonomi, kolonialism och patriarkala strukturer, inte Islam.

Islam i sin rena form ger kvinnan:

- Andlig jämlikhet
- Juridisk värdighet
- Social trygghet
- Ekonomisk säkerhet
- Familjerättslig balans